

Jutta Eteläniemi

MUSIIKKIA JA TUNNETAITOJA

Tunnetaitojen tukeminen musiikin avulla
varhaiskasvatuksessa 0-3-vuotiailla

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
7/2024

TIIVISTELMÄ

Jutta Eteläniemi: Musiikkia ja tunnetaitoja: Tunnetaitojen tukeminen musiikin avulla varhaiskasvatuksessa 0-3-vuotiailla

Kandidaatin tutkielma

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, varhaiskasvatuksen opettaja

Heinäkuu 2024

Tämän tutkimuksen laadullisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä varhaiskasvatuksessa tapahtuvan musiikkitoiminnan toteuttamisesta sekä musiikin merkityksestä lapsen tunnetaitojen kehitykselle. Tutkimuksen avulla vastattiin tutkimuskysymykseen: Millä tavoin varhaiskasvatuksen opettajat hyödyntävät musiikillisia työtapoja 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi.

Tämän tutkielman aineisto kerättiin haastattelemalla kolmea varhaiskasvatuksen opettajaa syksyllä 2022. Haastatteluun osallistujiksi valikoituivat opettajat, joilla on kokemusta 0–3-vuotiaiden lasten kanssa työskentelystä varhaiskasvatuksesta. Kaksi haastatteluista toteutettiin kasvokkain ja yksi etäyhteyksin. Varhaiskasvatuksen opettajia haastateltiin puolistrukturoidun haastattelun keinoin. Haastattelut tallennettiin ja aineisto litteroitiin tekstimuotoon aineistonanalyysiä varten. Aineiston analyysi toteutettiin laadullisella sisällönanalyysillä aineistolähtöisesti.

Tuloksista selvisi, että varhaiskasvatuksen opettajien mukaan musiikki on hyvä keino tunnetaitojen tukemisessa. Laulaminen, soittaminen ja kuuntelu olivat eniten käytettyjä musiikillisia työtapoja tunnetaitojen tukemiseksi. Osa vastaajista toteutti toiminnassaan suunnitellusti tunnetaitojen tukemista musiikillisten työtapojen avulla. Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat musiikin kuuntelun hyvänä rauhoittumiskeinona varhaiskasvatuksen arjen eri tilanteissa. Musiikillisten työtapojen lisäksi aineistosta nousi esille myös muita työtapoja tunnetaitojen tukemiseksi. Johtopäätöksinä selvisi, että musiikkia käytetään varhaiskasvatuksen arjessa päivittäin ja varhaiskasvatuksen opettajilla on keinoja tunnetaitojen tukemiseen. Kuitenkin varhaiskasvatuksen opettajien musiikillinen osaaminen on useasti itse hankittua ja musiikkitoiminnan toteuttamisessa tunnetaitojen tukemiseksi on vielä mahdollisuus kehittyä.

Avainsanat: Musiikkikasvatus, tunnetaidot, varhaiskasvatus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
2.1	Musiikkikasvatus	7
2.1.1	<i>Varhaiskasvatuksen opettajan rooli musiikkikasvatuksessa</i>	8
2.1.2	<i>Musiikilliset työtavat</i>	9
2.2	Tunteet ja tunnetaidot	12
2.2.1	<i>Tunnetaidot</i>	14
2.2.2	<i>Tunnetaitojen kehitys 0–3-vuotiaalla lapsella</i>	15
2.3	Tunteet ja musiikki	16
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
3.1	Tutkimuksen toteutus	21
3.2	Metodologinen lähestymistapa	21
3.3	Aineiston hankinta	22
3.4	Aineiston analyysi	23
4	ANALYYSIN TULOKSET	26
4.1	Musiikilliset työtavat tunnetaitojen tukemiseksi	26
4.2	Varhaiskasvatuksen opettajien käsitykset lasten tunnetaidoista ja niiden tukemisesta 31	
5	POHDINTA	30
5.1	Johtopäätökset.....	30
5.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	33
5.3	Jatkotutkimukset	34
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	40
	LIITE 1: Puolistrukturoitu haastattelu	40

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Keinot tunnetaitojen tukemiseksi

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksessa musiikkikasvatuksella tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Ruokonen, 2022). Musiikki on lapsen maailmassa leikin ja fantasian tila, joka mahdollistaa erilaiset tunnekokemukset ja ajatteluprosessit (Ruokonen, 2009). Saarikallion ym. (2019) mukaan musiikki voi toimia voimakkaana tunneilmaisun välineenä tunnetaitojen opettelussa jo varhaislapsuudessa. Lapsuudessa opitut taidot tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteita sekä taito ymmärtää omia ja muiden tunteita, vaikuttaa lapsen menestymiseen elämässä (Denham, 2019). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota lapselle mahdollisuus kehittää tunnetaitojaan turvallisessa ympäristössä (Opetushallitus, 2022). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä varhaiskasvatuksessa tapahtuvan musiikillisen toiminnan toteuttamisesta sekä musiikin merkityksestä lapsen tunnetaitojen kehitykselle varhaiskasvatuksessa.

Tunteilla on erityinen merkitys oppimisessa, muistamisessa, ajattelussa ja käyttäytymisessä (Jalovaara, 2005). Lapsen elämään mahtuu monenlaisia tunteita ja ne voivat näyttäytyä voimakkaina. Denhamin (2019) mukaan pohja tunnetaidoille luodaan lapsuuden ja nuoruuden aikana. Jalovaara (2005) toteaa, miten monet ihmiset kamppailevat tunteiden ja sosiaalisten pelkojen puristuksissa, joten on tärkeää luoda lapsuudesta lähtien positiivisia tunnekokemuksia, jotka vahvistavat tunne-elämän myönteistä kehitystä (Jääskinen, 2017).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2022 yhtenä tavoitteena on lasten musiikillisen ilmaisun kehittyminen. Varhaiskasvatuksessa musiikin käyttäminen vaikuttaa myönteisesti lapsen eri taitojen oppimiseen (Opetushallitus, 2022.) Collinsin (2013) tutkimuksessa todetaan, että musiikkikasvatus parantaa kognitiivisia taitoja, kuten muistia, keskittymiskykyä ja ongelmanratkaisukykyä. Tämä johtuu osittain siitä, että musiikin harjoittaminen vaatii monimutkaista aivotoimintaa ja koordinaatiota (Collins, 2013). Kirchnerin ja

Tomasellon (2010) tutkimuksessa selvitettiin, miten yhdessä musisoiminen vaikuttaa 4-vuotiaiden lasten prososiaaliseen käyttäytymiseen musiikkiryhmän ja verrokkiryhmän avulla. Tuloksien mukaan musiikkiryhmän lapset osoittivat enemmän empatiaa ja ymmärtämystä toisten tunteita kohtaan. He pystyivät paremmin tunnistamaan ja reagoimaan toisten lasten tunteisiin. Musiikkiryhmäläisillä korostui myös enemmän yhteistyökyky, auttamishalu sekä positiivinen vuorovaikutus (Kirchner & Tomasello, 2010). Ruokosen (2022) mukaan musiikin merkitys varhaiskasvatuksessa on moninainen. Musiikillinen oppimisympäristö mahdollistaa lapselle musiikillisia elämyksiä, onnistumisen ja oppimisen kokemuksia (Ruokonen, 2022). Hän toteaa myös, että musiikki toimintamuotona on myös merkityksellistä erityistä tukea tarvitsevien lapsien kanssa. Jokainen lapsi voi osallistua musiikkitoimintaan yksilönä oman taitotason mukaisesti (Ruokonen, 2009).

Kansallisen koulutuksen arvioinnin mukaan musiikkikasvatusta ei toteuteta riittävästi, johon yhtenä syynä on henkilöstön heikko osaaminen sekä asenteet musiikkia kohtaan (Repo, ym., 2019). Tutkimukseen osallistumisella varhaiskasvatuksen opettajan täytyy reflektoida omaa työtään ja ammattitaitoaan, pohtiessaan tunnekasvatukseen ja musiikkikasvatukseen liittyviä toimintatapoja. Lindeberg-Piironen ja Ruokosen (2017) mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on myös vastuu musiikillisen kasvuympäristön luomisessa. Barrett ym. (2019) tarkastelivat varhaiskasvattajien näkemyksiä ja arvoja musiikin käytöstä varhaiskasvatuksessa sekä tunnistaa ne tekijät, jotka vaikuttavat heidän musiikkiin liittyviin käytäntöihinsä ja asenteisiinsa. Tuloksien mukaan kasvattajat pitävät musiikkia tärkeänä osana lasten kokonaisvaltaista kehitystä, erityisesti emotionaalisen, sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta sekä hyödyntävät musiikkia päivittäin varhaiskasvatuksessa (Barrett, 2019). Tässä tutkimuksessa nousi esille, että Koulutuksen ja tuen lisääminen musiikin käytössä nähtiin tarpeellisena, jotta kaikki kasvattajat voisivat hyödyntää musiikkia monipuolisemmin ja itsevarmemmin.

Lähtökohtana tutkimukselle on oma kiinnostukseni musiikin käytöstä varhaiskasvatuksessa. Toteutan kandidaatin tutkielmani laadullisena tutkimuksena käyttäen haastattelua aineistonkeruu menetelmänä. Tutkimuksessa aineisto kerättiin haastatteleamalla varhaiskasvatuksen opettajia, joilla oli kokemusta 0–3-vuotiaiden lasten kanssa työskentelystä.

Tutkimustulokset analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Tutkimustulosten avulla saatiin selville, millä tavoin varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Tutkimuksessa nousi esille musiikillisten työtapojen lisäksi myös muita työtapoja 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen kannalta keskeisiä käsitteitä, teoriaa ja aiempaa tutkimusta aiheesta. Keskeisiä käsitteinä tutkielmassani ovat varhaiskasvatus, musiikkikasvatus sekä tunnetaidot, joita käsitellään musiikki- ja tunnekasvatuksen kontekstissa.

2.1 Musiikkikasvatus

Musiikki on osa varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaista pedagogiikkaa. Opetushallituksen (2022) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pedagogisesti painottunutta kokonaisuutta, johon kuuluu suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatus, opetus sekä hoito. Lapsen oikeuksiin kuuluu saada käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä opetella uusia asioita (Opetushallitus, 2022). Lapsella on oikeus leikkiä, oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan (Opetushallitus, 2022). Varhaiskasvatuksessa lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet ovat pohja musiikkitoiminnan suunnittelulle ja toteuttamiselle (Ruokonen, 2020). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2022) kuvataan kuusi laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta, joita ovat ajattelu ja oppiminen; kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; itsestä huolehtiminen ja arjen taidot; monilukutaito; digitaalinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2022) mukaan oppimisen alueiden tarkoituksena on kuvata pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä, jotka ohjaavat kasvattajia monipuoliseen ja eheyttävään toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Eheytyellä pedagogisella toiminnalla tarkoitetaan asioiden ja ilmiöiden laaja-alaista tarkastelua ja tutkimista (Opetushallitus 2022). Esimerkiksi musiikkia voidaan hyödyntää näissä kaikissa osaamisen alueissa. Marjasen (2022) mukaan musiikkia voidaan pitää ilmiölähtöisen opetussuunnitelman lähtökohtana.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2022) oppimisen alueet on jaettu viideksi kokonaisuudeksi esiopetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti: *Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme, Tutkin ja toimin ympäristössäni ja Kasvan, liikun ja kehityn*. Musiikki kuuluu *Ilmaisun monet muodot* oppimisen alueeseen. Musiikillisen ilmaisun tavoitteita varhaiskasvatuksessa on tuottaa erilaisia musiikillisia kokemuksia lapsille ja vahvistaa lasten kiinnostusta musiikkiin (Opetushallitus, 2022). Lasten kanssa lauletaan, loruillaan, soitetaan soittimilla sekä kuunnellaan musiikkia ja liikutaan sen tahtiin (Opetushallitus, 2022). Leikillisen toiminnan kautta lasten kyky hahmottaa musiikkia, äänen kestoa, tasoa, sointiväriä sekä voimaa kehittyvät (Opetushallitus, 2022). Ruokosen (2009) mukaan lapsi oppii tunnistamaan ja tekemään havaintoja äänen ominaisuuksista kuuntelemalla sekä itseään ilmaisemalla. Musiikillisen kielenoppimisen perustana on oppia tunnistamaan äänen voimakkuustekijöitä, äänen kestoa ja äänen tasoa sekä erilaisia äänten sointivärejä (Ruokonen, 2009).

Musiikkitoiminta muotoja ovat musiikkileikit, roolileikit, musiikkisadut, yhteislaulut, orkesterileikit, musiikkiliikunta, dramatisoinnit, tanssit ja piirileikit (Ruokonen, 2009). Ruokosen (2009) mukaan kaikki nämä muodot kehittävät sosiaalisia taitoja. Lapsen vuorovaikutukselliset suhteet kehittyvät laaja-alaisesti yhteismusisoinnin ja vapaan musiikkiliikunnan avulla (Ruokonen, 2009). Yazeijan ja Peisner-Feinbergin (2009) tutkimuksen tulokset paljastivat, että musiikki ja liikunta opetusta saaneiden lapsien kommunikaatiotaidot kehittyivät enemmän kuin vertailuryhmän lapsien. Musiikkia pidetään arvokkaana tukikeinona kommunikaatiotaitojen kehittämisessä (Yazeija & Peisner-Feinberg, 2009).

2.1.1 Varhaiskasvatuksen opettajan rooli musiikkikasvatuksessa

Ruokosen (2020) mukaan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävä on herättää lapsen kiinnostus musiikkiin ja musiikillisiin kiinnostuksen kohteisiin. Jotta tämä toteutuisi varhaiskasvatuksessa, tulee varhaiskasvatuksen opettajan tiedostaa ja ymmärtää lasten musiikilliset kehitysvaiheet sekä korostaa lapsilähtöisyyttä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (Ruokonen 2020). Lindeberg-Piironen, Ruokonen ja Pansu (2017) tuovat esille, että

varhaiskasvatuksessa toimintaa suunniteltaessa kasvattaja voi käyttää omaa luovuutta huomioiden lasten mielenkiinnon kohteet ja lasten osallisuuden. Heidän mukaansa kasvattajat hyödyntävät työssään omaa persoonaa ja luonteenomaista tapaa työskennellä ja toimia lapsiryhmän kanssa. Lindeberg-Piironen ja kumppanit (2017) toteavat myös, että jokainen lapsi on yksilö ja lapsiryhmät ainutlaatuisia, joten musiikillisen toiminnan suunnittelu edellyttää lapsien tuntemusta. Kasvattajan on kunnioitettava ja suhtauduttava myönteisesti jokaiseen lapseen, annettava tukea sekä hyväksyä erilaisuus (Lindeberg-Piironen ym., 2017).

Ahosen ja Roosin (2021) mukaan 0–3-vuotiaiden musiikkikasvatuksessa tärkeintä on säännöllisyys, monipuolisuus sekä kasvattajien sitoutuneisuus toimintaan. Ahonen ja Roos (2021) esittävät, että pienten lasten musiikkihetkillä kasvattajan tulisi antaa lapselle tilaa ja eläytyä musiikkiin omalla tavalla. Tärkeintä ei ole kapuloiden soittaminen rytmissä vaan lapsi voi tanssia muiden lasten keskellä ja saada moniaistisen musiikkielämyksen (Ahonen & Roos, 2021). Ruokonen (2020) esittääkin, että musiikki on yksilöllistä kasvua ja hoitoa yhdistävä toimintamuoto, johon jokainen lapsi voi osallistua omalla yksilöllisellä tavallaan. Lapsilähtöisessä toiminnassa lapsi toimii itselleen mielekkäällä tavalla omien taitojen mukaisesti saaden iloa ja onnistumisen kokemuksia (Seppänen, Lindeberg-Piironen & Tarvonen, 2017, 213).

Kasvattajahenkilökunnan ja lasten välinen ilmapiiri ja vuorovaikutuksen laatu nähdään merkittävänä lapsen oppimisen ja kasvun kannalta (Ruokonen, 2020). Huhtinen-Hildén ja Pansu (2017) korostavat myös turvallisen ja myönteisen ilmapiirin muodostumista, jossa jokainen lapsi voi vapaasti ilmaista itseään, kokea mielihyvää, tulla arvostetuksi sekä kertoa omista tunteistaan omista musiikillisista taidoista huolimatta.

2.1.2 Musiikilliset työtavat

Ruokosen (2020) mukaan varhaisiän musiikkikasvatukseen kuuluvat laulaminen, kuuntelu, soittaminen ja liikkuminen sekä integrointi. Marjanen (2009) toteaa, että näiden työtapojen käyttäminen rikastuttaa toimintaa varhaiskasvatuksessa sekä musiikillisten työtapojen käyttö vaikuttaa lapseen kokonaisvaltaisesti. Suomalaista varhaisiän musiikkikasvatusta on ollut

kehittämässä musiikkipedagogit Kodály, Jaques-Dalcroze, Orff ja Suzuki (Ruokonen, 2020). Suzuki on yksi varhaisiän soitonopetuksen pedagogiikan kehittäjä ja hänen mukaansa kuuntelu on musiikkikasvatuksen lähtökohta (Ruokonen, 2020). Lindeberg-Piiroisen ja Alhon (2017, 179) mukaan kuuntelutaidon kehittäminen on musiikkikasvatuksessa yksi tärkeimmistä tavoitteista. Lasten kuuntelutaidon kehittymistä on tuettava varhaiskasvatuksessa, sillä ympäristö, jossa nykypäivänä elämme, on täynnä erilaisia ääniä ja ärsykeitä (Lindeberg-Piiroinen & Alho, 2017). Kuuntelukyvyn ja musiikillisen muistin kehittämiseksi lapsen kanssa seurustellaan laulaen, puhuen ja lorutellen käyttäen yksinkertaisia sävelkulkuja ja rytmejä (Lindberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017). Kuuntelu ja yhteissoiton merkitys on osa Suzuki-pedagogiikkaa (Ruokonen, 2020).

Kodály-pedagogiikassa korostuu laulu ja lapselle sopivan lauluvaraston luominen ja tämän näkemyksen mukaan musiikillinen äidinkieli opitaan laulamalla (Ruokonen, 2020). Krokfors (2017) kuvailee laulamisen luonnolliseksi kommunikaation ja tunteiden ilmaisemisen tavaksi. Laulaminen kaikissa arjen hoitotilanteissa tukee laulun kehitystä ja kuuntelua kaiken ikäisillä lapsilla (Lindberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017). Myös Krokforsin (2017) mukaan lapsen laulukyky kehittyy ympäristössä, jossa lapsi kuulee elävää laulamista ja saa mallia äänen käyttämiselle. Kasvattajan tehtävä on rohkaista lasta käyttämään ääntä ja improvisoimaan sekä leikkimään omalla äänellä opetellessa laulamista (Krokfors, 2017).

Orff puolestaan on kehittänyt lapsille sopivan soittimiston ja hän korostaa musiikkikasvatuksessa integroinnin mahdollisuuksia yhdistäen laulua, soittamista, liikettä ja draamaa (Ruokonen, 2020). Seppänen ja kumppanit (2017) määrittelevät tärkeäksi lähtökohdaksi soittamisessa kokeilun, kuuntelun ja ääniin reagoimisen liikkeen muodossa. Varhaiskasvatuksessa soittamista voidaan harjoitella kokeilun, musiikkileikkien, soivien satujen, rytmiharjoitusten sekä aktiivisen kuuntelun avulla (Seppänen ym., 2017). He toteavat, että näiden toimintamuotojen avulla harjoitellaan sykettä, rytmejä ja melodioita. He korostavat, miten lapsilähtöisyys on tärkeässä asemassa soittamisessa ja lapsi oppii uusia asioita kokonaisvaltaisesti kaikkia aisteja käyttäen. Varhaisikäisten lasten kanssa myös kehollisuus korostuu (Seppänen ym., 2017). Kehoa voidaan käyttää soittimena käyttäen kehorytmejä ja suulla voi tehdä erilaisia ääniä

(Seppänen ym., 2017). Varhaiskasvatuksessa soittamisen tavoitteena on myös yhdessä kokeminen sekä yhteisöllisyys (Seppänen ym., 2017).

Yksi musiikkipedagogisista lähestymistavoista on liikkuminen musiikin mukaan, joka on luontaista pienille lapsille (Ruokonen, 2020). Jaques-Dalcrozen myötä musiikkiliikunta on osa suomalaista musiikkikasvatusta ja hänen mukaansa musiikkiliikunta korostaa musiikin kokonaisvaltaista ja kehollista oppimista (Ruokonen, 2020). Anttila (2009) korostaa lapsen kehollisen ja liikkeellisen ilmaisun merkitystä, sillä kehon kielen avulla lapsi voi ilmaista tunteitaan ja kokemuksia. Musiikkiliikunnassa yhdistyy laulaminen, liike, musiikki sekä kuuntelu (Seppänen, Tarvonen & Lindeberg-Piiroinen, 2017, 273). Ruokonen (2020) toteaa, että musiikkiliikunnassa lapsi voi eläytyä rooleihin, joita ei ole todellisuudessa ja lapsi voi ratkaista ongelmiaan taiteellisissa kuvitteluleikeissä. Ruokosen (2020) mukaan mielikuvitusleikkien avulla lapsi voi saavuttaa mielihyvän ja tyydytyksen tunteita sekä taiteellinen ilmaisu voivat poistaa jännitystä ja ahdistusta. Tämän myötä lapsi voi oppia käsittelemään omia pelkotilojaan ja sekä rohkaistua tekemään asioita, joita ei muuten tekisi (Ruokonen, 2020). Fantasia- ja sääntöleikit opettavat lapselle oikeudenmukaisuuden tuntoa ja toisen huomioon ottamista (Ruokonen, 2020). Suomalainen varhaisiän musiikkikasvatus yhdistelee musiikkipedagogien ajatuksia korostaen lapsilähtöisyyttä ja musiikillista prosessia (Ruokonen, 2020).

Ruokosen (2017) mukaan musiikin avulla koetaan elämyksiä, joita voi olla mahdotonta sanallistaa. Eheyttävässä kasvatuksessa musiikkia käytetään apuna integroiden sitä muuhun opittavaan asiaan. Opettamisen ja didaktiikan näkökulmasta integrointi tarkoittaa oppisisältöjen ja opetusmenetelmien yhdistämistä (Ruokonen, 2017). Ruokonen (2017) esittelee Puurulan musiikin neljä integrointitasoa varhaiskasvatuksessa. Ensimmäisessä tasossa musiikki liitetään osaksi varhaiskasvatuksen arjen eri tilanteisiin, kuten ruokailuun ja pukeutumiseen. Toisella tasolla lasta rohkaistetaan ja kannustetaan monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun ja toimintaan. Kolmannella tasolla musiikkia integroidaan tavoitteellisesti muuhun opittavaan toimintaan. Neljännellä tasolla eheyttävä oppiminen on jo osa varhaiskasvatussuunnitelmaa (Ruokonen, 2017).

2.2 Tunteet ja tunnetaidot

Tässä luvussa esitellään varhaiskasvatusikäisten lasten tunnetaitoja ja niiden kehitystä 0–3-vuotialla lapsilla sekä millä tavoin varhaiskasvatuksessa tunnetaitoja tuetaan. Ennen tunnetaitoihin syventymistä selvennetään lyhyesti, mitä tunteilla tarkoitetaan.

Pöyhösen ja Livingstonin (2020) mukaan jokainen meistä kokee päivittäin monenlaisia tunteita, joilla kaikilla on oma merkittävä roolinsa. Tunteet ovat sallittuja ja ne kertovat meille itsestämme (Pöyhönen & Livingston, 2020). Sandbergin (2023) mukaan tunteet ovat hyödyllisiä ja niiden tärkeä tehtävä on säädellä ihmisten käyttäytymistä ja ohjata toimintaamme tilanteen vaatimalla tavalla. Tunteet syntyvät aivoissa automaattisesti ja niihin vaikuttavat kehon toiminta ja temperamenttierot (Sandberg, 2023). Tunteiden voimakkuus ja kesto voivat vaihdella ja tunnetiloja voi olla monia yhtäaikaisesti (Sandberg, 2023). Jääskisen (2017) mukaan tunnemme kehossamme tunteet erilaisina aistimuksina ja mielessämme ne ilmenevät ajatuksina. Tunteet heijastuvat ulospäin kehonkielessämme, ilmeissämme, äänenpainossamme ja käyttäytymisessämme (Jääskinen, 2017).

Eerolan ja Saarikallion (2010) mukaan yleisesti käsitteiden määrittelyssä tunteet, emootiot ja mielialat erotetaan toisistaan. Tunteet -käsitteellä tarkoitetaan emootioiden yksityistä kokemista ja emootioilla tarkoitetaan joukkoa, joka voidaan havaita ja mitata (Eerola & Saarikallio, 2010). Heidän mukaansa emootiot ja tunteet ovat intensiivisiä ja lyhytkestoisia prosesseja, joilla on useasti joku syy ja kohde. Mielialat ovat taas pitkäkestoisempia taustalla vaikuttavia tiloja, joilla ei ole selkeää syytä (Eerola & Saarikallio, 2010).

Emootiot ja mielialat muodostuvat kehollisista reaktioista, subjektiivisista kokemuksista ja toiminnallisista ilmauksista. Tätä komponenttia kutsutaan tunteeksi (Eerola & Saarikallio, 2010.) Ihmisen perustunteiksi nimetään mielihyvä, pelko, viha, suru, inho ja hämmästys (Denham, 2019; Eerola & Pirskanen 2018; Sandberg 2023). Sandbergin (2023) mukaan emootiot eli tunnereaktiot syntyvät tilanteissa, jotka ovat merkittäviä ihmisen hyvinvoinnin kannalta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) tunnetaitojen tukeminen mainitaan laaja-alaisen osaamisen itsestä huolehtiminen ja arjen taidot osa-alueessa. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa

käsitellään hyvinvointia edistäviä asioita kuten mielen hyvinvoinnin merkitystä (Opetushallitus, 2022). Denhamin (2019, 493) mukaan tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, ilmaista, säädellä ja ymmärtää omia tunteita sekä tuntea empatiaa toisten tunteita kohtaan. Henkilöstön tehtävänä on auttaa lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä (Opetushallitus, 2022). Tunteiden nimeäminen, tiedostaminen ja havaitseminen vahvistaa lasten tunnetaitoja (Opetushallitus, 2022). Kurki (2017) on tutkinut pienten lasten tunteiden ja käyttäytymisen säätelyä sosioemotionaalisesti haastavissa tilanteissa. Hän korostaa opettajan tuen merkitystä lasten tunteiden säätelyprosesseissa.

Denhamin (2019) mukaan varhaislapsuudessa tunnetaitojen myönteinen kehitys auttaa lasta saavuttamaan ikäkaudelle tyypillisiä kehitystehtäviä, kuten ylläpitämään positiivista tunne- ja käyttäytymisittoutuneisuutta fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tämä näkyy vertaissuhteiden ja aikuissuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä sekä tunteiden hallinnassa ryhmätilanteissa, joissa on keskitettävä huomiota ohjeisiin (Denham, 2019). Jalovaaran (2005) mukaan lapset oppivat myönteisten ja kielteisten kokemusten kautta tunne-elämän peruskaavoja. Tunteet vaikuttavat valintoihimme ja tunteiden harjoittaminen on merkityksellistä lapsuudessa (Jalovaara, 2005).

Lähtökohta tunnetaitojen tukemiselle on tiedostaa, että lasten taitoja halutaan kehittää ja vahvistaa päivittäin varhaiskasvatuksen arjessa pedagogisten toimintamallien avulla (Sandberg, 2023). Lasten tunnetaitojen vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa opetellaan nimeämään, havainnoimaan ja tiedostamaan tunteita (Opetushallitus, 2022). Lapsella on oikeus käsitellä tunteita ja ristiriitoja (Opetushallitus, 2022). Varhaiskasvatus on yhteisö, jossa on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille (Opetushallitus, 2022). Elämysten ja kokemusten kautta lapset voivat tutustua tunteisiin (Jalovaara, 2005). Hän tuo esiin, että lapsella on lupa näyttää tunteensa ilman häpeän tunnetta ja pettymysten kohdalla oikeus itkeä. Jalovaaran mukaan (2005) lapsen tunneilmaisua tuetaan taiteen keinoin, kuten piirtämällä ja musiikilla. Tunnetaitojen harjoittelulla on yhteys myös kiusaamisen ehkäisemiseen (Jalovaara, 2005). Tunnetaitojen opettaminen auttaa ujoja ja arkoja lapsia oppimaan rohkeutta ja yhteistyökykyä ystävyysuhteiden luomiseksi (Jalovaara, 2005).

Köngäs (2018) on tutkinut lasten tunneällyn näyttäytymistä päiväkodissa. Tuloksista kävi ilmi, miten tunneäly toimii kantavana tekijänä lasten vertaiskulttuurissa. Lapset osasivat tunnistaa tunteita niin itsessään kuin toisissa lapsissa. Sandberg (2023) toteaa, että kasvonilmeistä, kehonasunnoista sekä puheessa äänenpainon eroista voi tunnistaa tunnereaktioita. Opetushallituksen (2020) mukaan tunteet eli emootiot kehittyvät, kun lapsi on vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Emotionaalinen kehitys ja tunteiden kokeminen on yksilöllistä (Opetushallitus, 2020).

Tunteiden säätely tarkoittaa kykyä hallita tunteitaan ja mukauttaa tunteiden voimakkuutta tilanteeseen sopivaksi (Goleman, 2000). Sandbergin (2023) mukaan tunnetaitojen harjoittelu vaatii paljon toistoja sekä joustavan ympäristön. Joustamaton ja liian vaativat ympäristö tunnetaitojen opettelussa voi aiheuttaa pienelle lapselle stressireaktioita (Sandberg, 2023). Hän korostaa, että tunnetaitojen harjoittelussa on huomioitava lasten tunteiden säätelytaitojen erot. Myönteiset tunteet ovat suoraan yhteydessä lapsen joustavuuteen, luovuuteen ja motivaatioon (Sandberg, 2023). Ahdistuneisuuden tunteet saattavat haitata lapsen toimintaa ja estää uuden oppimista (Sandberg, 2023). Varhaiskasvatuksessa lapsen tunnesäätelytaidot vaikuttavat lapsen oppimiseen ja kykyyn toimia arjen eri tilanteissa (Sandberg, 2023). Denham ym. (2012) tutkivat tunnekasvatuksen hyötyjä neljävuotiaiden ryhmissä. Tuloksien mukaan säännöllisen tunnekasvatuksen avulla lasten tunteiden ilmaisu ja säätely sekä ristiriitatilanteiden selvittäminen kehittyivät (Denham ym. 2012). Lasten oppimista edistää myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet sekä kokemus ryhmään ja yhteisöön kuulumisesta (Opetushallitus, 2022).

Tunnetaitoja pidetään kykynä ymmärtää tunteita, mikä tarkoittaa omien ja toisten tunteiden tunnistamista sekä tunteiden syiden ja seurausten yhdistämistä tapahtumiin (Denham, 2019; Goleman, 2000). Köngäksen (2018) tutkimuksessa tunteiden ymmärtämisen avulla lapset tukivat omanarvontunnon kehittymistä sekä saivat aikaan hyväksyntää tunteiden sanoittamisen ja säätelyn avulla. Golemanin (2000) mukaan empatia liittyy tunteiden ymmärtämiseen, sillä se antaa ihmiselle kyvyn huomata muiden ihmisten sosiaalisia viestejä ja ymmärtää heidän tarpeitaan ja toiveitaan. Jalovaaran (2005) mukaan lapsella alkaa jo varhaisiässä kehittymään empatiakyky. Iloiset kasvot voivat laukaista katsojassa saman tunnereaktion tai -ilmeen. Lapsi voi myös tuntea mielihahaa nähdessään toisen lapsen itkevän (Jalovaara, 2005). Hänen mukaansa kasvattajan oma

innostus ja tämän tunteiden tartuttaminen lapseen on avain vuorovaikutuksen rakentumiselle. Lapselle voi innostuksen kautta herätä sisäinen motivaatio itsensä kehittämiseen (Jalovaara, 2005).

2.2.1 Tunnetaitojen kehitys 0–3-vuotiaalla lapsella

Tunnetaitojen kehitystä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Lewis (2010) on eritellyt tunteiden kehityksen tarkastelua tunteiden laukaiseviin tekijöihin, tunnetiloihin, tunnekokemuksiin ja tunteiden ilmaisuun. Koivula ja Laakso (2018) toteavat, että yleensä lapsi oppii tunnistamaan ilon, surun ja vihan kasvojen ilmeistä. Näiden tunteiden jälkeen lapsi oppii pelon ja hämmästyksen ja viimeinen perustunne on, joka opitaan, on inho (Koivula & Laakso, 2018).

Nummenmaan (2010) mukaan tunteet ja niiden ilmaiseminen muodostavat vastasyntyneen ensimmäisen kielen ja merkkijärjestelmän, jonka avulla he pyrkivät luomaan yhteyden ympäristöönsä. Vauvoilla on kuitenkin kyky oppia nopeasti tunteiden kokemista, ilmaisemista, säätelystä ja tietoista ymmärrystä tunneprosessien toiminnasta (Nummenmaa, 2010). Koivulan ja Laakson (2018) mukaan vauvat osaavat jo mukauttaa toimintaansa havaitsemiensa tunneviestien avulla ja pystyvät erottelemaan mielihyvän ja mielihyvän tunteita toisistaan. Brothersonin (2009) mukaan 6–9 kuukauden iässä lapsi oppii tunneilmaisujen, kuten surun, pelon, uteliaisuuden ja ilon merkityksen, tunnistamaan tutut ja tuntemattomat aikuiset sekä yhdistämään tunnekokemuksia esineisiin. Lapsi etsii emotionaalisia vihjeitä aikuisilta ja osoittaa aloitteellisuutta sosiaalisissa suhteissa. 9–12 kuukauden ikäisenä lapsi alkaa ymmärtää tunteiden jakamisen ja sen, että hänen tunteensa voidaan ymmärtää (Brotherus, 2009).

Koivulan ja Laakson (2018) mukaan 1–2-vuotiaiden lapsien eli taaperoikäisten tunneviestien merkityksen ymmärtäminen alkaa kehittyä ja he osaavat tarkastella toisen kasvojen ilmeistä, onko tuleva tilanne uhkaava vai turvallinen. Sosiaalisella tiedonhaulla tarkoitetaan juuri tämänkaltaista tilannetta, jossa lapsi etsii tunneinformaatiota muista ihmisistä ja mukauttaa tämän perusteella omaa käyttäytymistään (Koivula & Laakso, 2018). Brotheruksen (2009) mukaan 1–3 vuoden iässä lapsi alkaa hahmottaa omaa yksilöllisyyttään. Uhmaikä, joka sijoittuu noin 2–3 vuoden ikään, on aikaa, jolloin lapsi tutkii autonomiaansa ja harjoittelee oman tahdon ilmaisemista (Brotherus, 2009). Noin

kahden ikävuoden jälkeen lapsi alkaa oppia ymmärtämään omia sisäisiä tunteitaan, nimeämään niitä sekä puhumaan niistä liittyen tuleviin ja menneisiin tapahtumiin elämässään (Koivula & Laakso, 2018). Kuitenkin tunteiden viestintä tässä iässä painottuu mielihyvä ja mielihahan tunteisiin sekä tunteiden voimakkuuteen (Koivula & Laakso, 2018).

Koivuniemi ym. (2021) ovat tutkineet varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiä lasten tunteiden säätelytaitojen kehittymisestä. Tutkimustuloksien mukaan tunteiden nimeäminen ja sanoittaminen sekä tunteista ja tilanteista keskustelua koettiin tärkeänä. Esiin nousi myös vuorovaikutuksen ja aikuisen läsnäolon merkitys sekä kaikkien tunteiden salliminen. Vastauksissa asioita käsiteltiin hyvin yleisellä tasolla, eikä käynyt ilmi, miten näitä asioita käytännössä toteutettiin (Koivuniemi, 2021). Koivula ja Laakso (2018) korostavat aikuisen roolin tärkeyttä tunteiden tunnistamisessa, nimeämisessä ja säätelyssä, sillä lapsen tunnetaidot ovat vasta kehittymässä. Aikuisen tehtävä on keskustella lasten kanssa tunteiden synnystä ja keinoista hallita tunteita (Koivula & Laakso, 2018). Jotta lapsi pystyy refleктоimaan ja kehittämään tunnetaitojaan, tulee hänen kokea, että kaikki tunteet ovat sallittuja ja hyväksytyjä (Koivula & Laakso, 2018).

2.3 Tunteet ja musiikki

Huutilaisen (2019) mukaan musiikkia pidetään toisena kielenä ihmisten keskuudessa. Sekä puhekieli että musiikki ovat samankaltaisia ilmaisukeinoja (Huutilainen, 2019). Hän tuo esille, että musiikki ilmaisukeinona luo tunnelmia käyttäen melodiaa, rytmejä, harmoniaa ja sointivärejä. Osa tutkijoista uskoo, että musiikki on ollut ihmiskunnassa ensimmäinen kieli, jolla on viestitty tärkeimmät perusasiat, jonka jälkeen puhekieli on kehitetty (Huutilainen, 2019). Huronin (2006) mukaan musiikki on voimakas tunneilmaisun väline, joka pystyy välittämään monimutkaisia ja syviä tunteita ilman sanoja. Hänen mukaansa tämä tekee musiikista universaalien kielen, joka kykenee ylittämään kulttuuriset ja kielelliset rajat tunnekokemusten välittämisessä (Huron, 2006). Eerolan ja Saarikallion (2010) mukaan musiikki käyttää ihmisen primitiivistä tunnekkommunikaatiota eli äänensävyjen vaihtelua puheessa. Vaihtelun avulla näemme ja tiedämme puhujan olevan vihainen, innostunut tai väsynyt (Eerola & Saarikallio, 2010). Ruokonen (2020) toteaa myös, että tunnetaitojen

kehittymiselle on tärkeää oppia kuulemaan puheesta erilaisia tunnetiloja. Musiikkikasvatukseen kuuluu äänten tutkiminen ja äänillä leikkiminen (Ruokonen, 2020).

Jo vauvan ja äidin välisessä kommunikaatiossa äänensävyillä on tärkeä merkitys. Marjanen (2009) on tutkinut varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa äiti-vauva-ryhmissä. Tuloksien mukaan musiikkikasvatus vahvisti äidin ja vauvan musiikillista ja vuorovaikutuksellista kiintymyssuhdetta sekä edisti vauvojen kommunikointiaktiivisuutta (Marjanen, 2009). Eerola & Saarikallio (2010) nostavat esille tunteiden tunnistamisen ja kokemisen välisen eron. Parhaimmillaan musiikki herättää ihmisessä tunnekokemuksen, mutta musiikin esittämä tunne voidaan myös tunnistaa ilman tunteen kokemista (Eerola & Saarikallio, 2010). Siu ja Ho (2021) on tutkinut iloisen ja surullisen musiikin vaikutuksia 18-kuukauden ikäisten lasten prososiaaliseen käyttäytymiseen. Tulokset osoittavat, että lapset olivat auttavaisempia iloisen musiikin kuuntelun jälkeen kuin surullisen musiikin (Siu & Ho, 2021). Fawcett & Kreutz (2021) tarkastelivat tutkimuksessaan, miten 12 kuukauden ikäiset vauvat reagoivat musiikkiin, kun he havaitsivat muiden ihmisten positiivisia tai negatiivisia reaktioita. Tuloksien mukaan 12 kuukauden ikäiset vauvat reagoivat musiikkiin voimakkaasti muiden ihmisten tunteiden kautta, mikä korostaa varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä heidän emotionaaliossa ja sosiaalisessa kehityksessään. Vauvojen kyky havaita ja reagoida muiden tunteisiin korostaa sosiaalisen viestinnän merkitystä varhaisessa kehitysvaiheessa. Tämä havainto tukee ajatusta siitä, että vauvat ovat jo hyvin nuorina herkkiä ympäristönsä emotionaaliosille vihjeille (Fawcett & Kreutz, 2021).

Ruokosen (2020) mukaan lapsi tutustuu ääniympäristöihin havainnoiden ja tunnistaen ääniä. Sointiväri, voima, kesto ja taso on äänen perusominaisuuksia, joita harjoitellaan leikillisen toiminnan ja harjoitusten avulla (Ruokonen, 2020). Hänen toteaa, että lapset ovat kiinnostuneita sointiväreistä ja voivat nopeasti oppia tunnistamaan erilaisia ääniä. Sointivärejä voidaan harjoitella varhaiskasvatuksessa tutustuen ympäristön ääniin, kavereiden ääniin, eläinten ääniin ja soitinten ääniin (Ruokonen, 2020). Samalla voidaan oppia nimeämään äänien sointivärejä esimerkiksi iloinen, vihainen, kopiseva, kilisevä (Ruokonen, 2020). Nawrot (2003) tutki tunteiden ilmaisun havaitsemista musiikista. Tutkimukseen osallistui vauvoja, lapsia sekä aikuisia. Tutkimustuloksien mukaan synnynnäiset tekijät ja lapsuudessa opitut miellelyhtymät vaikuttavat kykyyn

havaita tunnetiloja musiikista (Nawrot, 2003). Siun ja Cheungn (2017) tutkimus tarkasteli vauvojen musiikin emotionaalisen ymmärryksen kehitystä. 12- ja 20 kuukauden ikäisille lapsille esitettiin yhteensopivia ja ristiriitaisia ilmeitä ja musiikkia. Tulokset osoittivat, että 20 kuukauden ikäinen lapsi pystyy jo tunnistamaan epäjohdonmukaisuuden ilmeen ja musiikin väliltä. Tämä osoittaa, että 20 kuukauden ikäinen osaa tunnistaa tunteita musiikista ja ymmärtää niitä. Tähän 12 kuukauden ikäinen ei vielä kyennyt (Siu & Cheung, 2017).

Ahosen (1997) mukaan musiikki saa aikaan kuulijassaan erilaisia kehollisia tunteita, jotka koetaan jännityksenä tai rentoutumisena. Ihmisiin on pyritty luomaan rohkeuden ilmapiiriä sekä eheyttämään lasten tunne-elämän kasvua jo vuosisatojen ajan (Ahonen, 1997). Ruokonen (2020) tuo esille, että musiikki on taidemuoto ja taiteellinen ilmaisu kuuluu ihmisyyteen. Musiikillinen ilmaisu on lapsen tunteiden ja ajatuksien kanava (Ruokonen, 2020). Hän toteaa, että taiteellisen ilmaisun ja leikkiin liittyvän mielikuvituksen avulla lapsi voi saada mielihyvän tunteita. Lapsi voi myös purkaa jännitystä ja ahdistusta taiteellisen ilmaisun keinoin (Ruokonen, 2020). Collinsin (2013) tutkimuksen mukaan musiikkikasvatus parantaa kognitiivisia taitoja, kielellisiä taitoja sekä sosioemotionaalisia taitoja. Musiikkikasvatus edistää sosioemotionaalista kehitystä, kuten itsetuntoa, empatiaa ja ryhmätyötaitoja. Musiikilliset aktiviteetit tarjoavat lapsille mahdollisuuden ilmaista itseään ja tunteitaan turvallisessa ympäristössä (Collins, 2013).

Pusan (2009) mukaan taide tarjoaa näyttämön tunteiden nimeämiseen, tunnistamiseen ja niiden tutkimiseen. Lapsia rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön sekä ilmaisemaan musiikista syntyviä ajatuksia ja tunteita esimerkiksi tanssien (Opetushallitus, 2022). Huutilainen (2019) toteaa, että musiikin kuuntelu toistuvasti vahvistaa lapsen tunnetaitoja, kuten tunteiden tunnistamista ja niiden ymmärrystä sekä tunteiden säätelyä.

Saarikallio ym. (2019) tutkivat, miten 3- ja 5-vuotiaat lapset ilmaisevat tunteitaan, kuten iloa, surua, pelkoa ja vihaa, musiikin eri elementtien avulla. Musiikin elementteihin kuuluvat esimerkiksi sävelkorkeus, tempo, dynamiikka ja sävy. Tutkimustuloksien mukaan sekä 3- että 5-vuotiaat lapset kykenivät tunnistamaan ja erittelemään erilaisia tunnetiloja musiikin perusteella. Esimerkiksi he pystyivät tunnistamaan iloisen musiikin nopeamman tempon ja korkeamman dynamiikan perusteella. Saarikallion ym. (2019) tutkimuksessa lapset käyttivät musiikin elementtejä, kuten sävelkorkeutta ja dynamiikkaa,

tunnetilojen ilmaisemisessa. Esimerkiksi surullista musiikkia saatettiin liittää mataliin sävelkorkeuksiin ja hitaaseen tempoonsa (Saarikallio ym., 2019).

Juvosen, Lehtosen ja Ruismäen (2012) tutkimuksessa kävi ilmi, että musiikkiharrastus on selvästi yhteydessä motivaatioon, minäpystyvyyteen ja minäkuvaan. Tutkimustuloksista pääteltiin myös, että musiikki tarjoaa itseilmaisuuksiin ja tunteisiin liittyviä merkityksiä sekä on yhteydessä oppiainekohtaiseen motivaatioon (Juvonen ym., 2012). Ruokosen (2000) mukaan musiikki on kokonaisvaltaisen kehityksen edistäjä sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden rikastuttaja. Hänen mukaansa päiväkotien on lapselle keskeisin musiikillinen oppimisympäristö varhaisiässä. Jokainen tilanne perushoitotilanteista juhliin voi sisältää musiikkia suunnitellusti ja spontaanisti (Ruokonen, 2000). Ruokonen, Tervaniemi ja Reunamo (2021) tutkivat musiikin vaikutuksia alle kolmevuotiaiden lasten kehitykseen, sitoutumiseen ja osallisuuteen. Tulokset osoittivat, että musiikilla on merkittävä vaikutus alle kolmevuotiaiden lasten toimintaan sitoutumiseen ja osallisuuteen. Musiikkipainotteisissa lapsiryhmissä havaittiin enemmän jatkuvaa ja intensiivistä toimintaa ja heidän tunteensa musiikkiin liittyen olivat positiivisia. Tulokset viittaavat siihen, että musiikkitoiminta varhaiskasvatuksessa voi merkittävästi edistää alle 3-vuotiaiden lasten hyvinvointia ja oppimista.

Huutilaisen (2019) mukaan musiikilla voidaan vaikuttaa lapsen vireystilaan, sillä vauhdikas musiikki aktivoi lapsen ja rauhallinen musiikki tynnyttää. Eli on syytä pohtia, millaista musiikkia lepoa hetkellä kuunnellaan (Huutilainen, 2019). Musiikki voi myös toimia luovuuden herättelijänä maalaushetkellä (Huutilainen, 2019). Musiikki toimii myös tunteiden ilmaisun ja jakamisen välineenä vuorovaikutustilanteissa (Saarikallio, 2013). Ruokosen (2020) mukaan äänen kesto voidaan tutkia sykkeen kokemisella ja toiminnallisella ilmaisemisella. Perussykettä harjoitellaan esimerkiksi taputtaen kehonosia musiikin tahtiin (Ruokonen, 2020). Hän tuo esille myös, että lorujen ja laulujen avulla lapsi oppii erottelemaan pitkät ja lyhyet äänet. Lapsi voi oppia tunnistamaan äänen tasoa, kuten korkea ja matala sekä havaitsemaan melodian kulkua, kuten nouseva ja laskeva (Ruokonen, 2020). Äänimaailman tutkiminen leikkien ja musiikillisten kokemusten avulla lapsen musiikilliset ja äänelliset viestintätaidot kehittyvät (Ruokonen, 2020). Saarikallio (2013) kertoo myös musiikin merkittävästä ihmisien välisessä tunnekommunikaatiossa sekä sosiaalisten suhteiden, vuorovaikutuksen ja yhteenkuuluvuuden muodostumisessa. Piispasen (2019)

mukaan varhaisiän musiikkikasvatukselle ominaista on ryhmänä tekeminen. Uusia taitoja, toisten kuuntelua ja kunnioittamista opitaan yhdessä muiden kanssa (Piispanen, 2019).

Yhteenvetona aiemmista tutkimuksista voidaan todeta, että jo varhaislapsuudessa musiikilla on myönteisiä vaikutuksia lapsen tunnetaitojen kehittymiselle. Lapsella on kykyjä jo ensimmäisten ikävuosien aikana tunnistaa musiikista eri tunnetiloja ja ilmaista erilaisia tunnetiloja musiikin eri elementtejä hyödyntäen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia musiikillisia tapoja varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät työssään alle 3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisesti, jossa aineisto kerättiin haastatteluiden avulla. Avoimet haastattelukysymykset ohjasivat keskustelua.

Tutkimuskysymys

- Millä tavoin varhaiskasvatuksen opettajat hyödyntävät musiikillisia työtapoja 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemisessa?

3.2 Metodologinen lähestymistapa

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen, jossa on käytetty haastattelua aineiston keruumenetelmänä selvittääkseni, miten varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikillisia työtapoja tunnetaitojen tukemiseksi 0–3-vuotiailla lapsilla varhaiskasvatuksessa. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä tarkastella ilmiötä vastaajien näkökulmasta, jolloin kiinnostuksen kohteina ovat vastaajien kokemukset, ajatukset, tunteet sekä merkitykset tutkimusaiheesta (Juuti & Puusa, 2020). Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan haastattelu on yksinkertainen ja järkevä aineistonkeruu menetelmä, kun haluamme tietää jotain ihmisestä ja siitä, mitä hän ajattelee. Juutin ja Puusan (2020) mukaan laadullinen tutkimus korostaa todellisuutta ja tutkimuksen tehtävänä on luoda teoreettisesti mielenkiintoinen tulkinta ilmiöstä. Tutkittavaa ilmiötä lähestytään tyypillisesti laadullisessa tutkimuksessa sen luonnollisissa olosuhteissa (Puusa & Juuti, 2020).

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään usein haastattelua tutkimusaineiston keruumenetelmänä, joka on menetelmänä joustava ja soveltuu erilaisiin tarkoituksiin, joten haastattelu valikoitui myös tähän tutkimukseen (Puusa, 2020). Tuomi & Sarajärvi (2018) kokevat myös haastattelun vahvuutena joustavuuden. Haastattelutilanteessa haastattelijä voi keskustella haastateltavan kanssa, selventää ilmauksia sekä pyytää tarkentamaan vastauksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Haastattelutilanne on vuorovaikutteista ja sen osapuolet vaikuttavat aina toisiinsa, mutta haastattelun avulla voidaan luoda tutkittavaan asiaan liittyviä uskottavia päätelmiä (Puusa, 2020).

Haastattelun etuna nähdään, että haastateltavat voidaan valita tutkittavan kohteen kokemuksen ja tiedon perusteella, jolloin aineisto on tarkoituksenmukainen ja harkinnanvarainen (Puusa, 2020). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan haastattelun onnistumisen kannalta, on tärkeää, että haastateltavat pääsevät tutustumaan tutkimuksen teemoihin. Tutkimukseeni valikoitui haastateltavat aiheen mukaan, joten aihe oli heille entuudestaan tuttu. Haastateltavilla oli aikaa miettiä omaa näkemystään aiheesta ennen haastattelua. Haastattelutilanteessa tutkija voi ohjata keskustelua olennaiseen suuntaan kysymysten avulla kuitenkin ohjaamatta keskustelua liikaa (Puusa 2020). Strukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat laadittu valmiiksi ja ne esitetään jokaiselle haastateltavalle samassa järjestyksessä (Puusa 2020). Tässä tutkimuksessa käytin puolistrukturoitua haastattelua, jolloin tutkijalla oli mahdollisuus muuttaa tutkimuskysymysten järjestystä haastattelutilanteen keskusteluun sopivaksi (Puusa, 2020).

3.3 Aineiston hankinta

Tähän tutkimukseen haettiin tutkimuslupa yhdestä Pirkanmaan kaupungista. Otin yhteyttä eri yksiköiden johtajiin sekä yksiköissä toimiviin varhaiskasvatuksen opettajiin puhelimitse ja sähköpostitse. Tutkimuksen aineisto hankittiin keväällä 2023. Haastatteluihin osallistui kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, joilla oli kokemusta 0–3-vuotiaiden lasten kanssa työskentelystä. Kaksi haastatteluista toteutettiin kasvokkain ja yksi etäyhteyksin Teams-palvelun avulla. Kahden kasvokkain tapahtuvan haastattelun tallenteet siirrettiin puhelimitse salanasuojatulle tietokoneelle. Etäyhteyksin toteutunut haastattelu

tallentui Teams-palveluun. Haastateltavilta kysyttiin lupa tallennukseen ennen haastattelun aloittamista ja keskustelut litteroitiin aineiston analyysiä varten.

Tutkimuksessani päädyin puolistrukturoituun haastatteluun. Puusa (2020) luonnehtii haastattelua joustavaksi menetelmäksi, sillä tutkija voi pyytää haastateltavaa tarkentamaan ja selittämään tarkemmin vastauksiaan. Tutkijalla on myös mahdollisuus kiinnittää huomiota ei-kielelliseen viestintään eli ilmeisiin, eleisiin, liikkumiseen, katsekontaktiin ja puheen välissä oleviin taukoihin, joiden avulla voi saada vihjeitä huomion arvoisista asioista ja pyytää lisäselvennystä haastateltavalta (Puusa, 2020).

Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset, mutta ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola & Suoranta, 1998). Tässä haastattelumallissa jokaisella tutkittavalla oli mahdollisuus vastata omalla tavalla ja omin sanoin kysymyksiin. Haastattelutilanne voi olla tutkittavalle jännittävä, joten on tärkeää, että tutkija pystyisi luomaan luottamuksellisen ilmapiirin ja motivoimaan tutkittavan osallistumaan haastatteluun odotusten vastaisesti (Juuti & Puusa, 2020).

Haastattelutilanteista pyrittiin luomaan keskustelunomaisia, jolloin pystyin esittämään lisäkysymyksiä ja tarkennuksia aiheesta. Puusa (2020) toteaa, että puolistrukturoidun haastattelun vahvuutena on saada vastauksia tutkimuksen kannalta keskeisiin aiheisiin haastateltavien omin sanoin kerrottuna.

3.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on perinteinen analyysimenetelmä laadullisessa tutkimuksessa, joten se valikoitui tähänkin tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda selkeä kuva tutkittavasta aiheesta ja pyrkiä tiivistämään aineisto kadottamatta tutkimuksen kannalta oleellista informaatiota (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Induktiivinen päättely eli aineistolähtöinen sisällönanalyysi keskittyy yhtäläisyyksien ja erojen etsimiseen ja näiden kuvaamiseen kategorioissa ja/tai teemoissa eri abstraktio- ja tulkintatasoilla (Graneheim, Lindgren & Lundman, 2017). Tavoitteena tutkijalla on koostaa aineistosta teoreettinen ymmärrys eli siirtyä konkreettisesta ja erityisestä abstraktiin ja yleiseen (Graneheim, Lindgren & Lundman, 2017). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan tutkijan tehtävänä on myös pyrkiä ymmärtämään

tutkittavia heidän näkökulmastaan koko analyysiprosessin aikana. Tutkimuksen tekijänä minun oli helppo pyrkiä ymmärtämään aineistoa, sillä aihe on myös itselle tuttu.

Tutkimuksessa on tärkeää kuvata kaikki tutkimuksen vaiheet ja analyysimenetelmät, jotta tutkija itse ja tutkimuksen lukija pystyy seuraamaan tutkimuksen etenemistä (Puusa & Julkunen, 2023). Aloitin sisällönanalyysin kuuntelemalla haastattelut ja kirjoitin haastattelut auki sana sanalta. Luin litteroidun aineiston huolellisesti ja useaan kertaan läpi sekä koodasin väreittäin analyysiyksiköitä. Analyysiyksiköiksi valikoitui eri pituiset lauseet, joista ilmeni haastateltavien käyttämät musiikilliset työtavat, työtavat tunnetaitojen tukemiseksi sekä varhaiskasvatuksen opettajien käsitykset lasten tunnetaidoista. Aineiston ilmauksia ryhmiteltiin yhdistävien tekijöiden perusteella. Tämän jälkeen muodostettiin alaluokkia, jotka määrittyivät pelkistettyjen ilmauksien ominaisuuksien tai käsitysten perusteella. Alaluokkia yhdistelemällä muodostui yläluokkia ja yhdistely jatkui pääluokan muodostamiseen. Alla on esimerkki analyysistä muodostuneesta taulukosta (Taulukko 1). Taulukosta ilmenee varhaiskasvatuksen opettajien käyttämät työtavat tunnetaitojen tukemiseksi. Pääluokat tuovat esille aineistossa esiintyneitä ilmiöitä.

Taulukko 1. Keinot tunnetaitojen tukemiseksi

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Tunteita käsittelevät laulut ja lorut Ystävääaiheiset laulut, joissa toimitaan yhdessä kaverin kanssa Tunnetaito aiheiset laulut, joissa on tunteiden viittomia ja ilmeitä Laulaminen pukemistilanteessa	Laulaminen tunnetaitojen tukemisessa	Keinot tunnetaitojen tukemiseksi
Musiikin kuuntelu rauhoittumisen ja tunteiden käsittelyn välineenä Musiikin kuuntelu liikuntahetkellä loppurentoutuksen aikana	Kuuntelu tunnetaitojen tukemisessa	
Stressin ja turhautumisen purkaminen soittimia soittaen	Soittaminen tunnetaitojen tukemisessa	

<p>Soittimen valinta ja sen soittaminen, miltä lapsesta tuntuu Rumpujen soittaminen aggression purkamiseen Tuttuun satuun äänien tekeminen soittimilla</p> <p>Tanssi tunteiden ilmaisun välineenä Laululeikit, joissa toimitaan yhdessä kaverin kanssa</p>	<p>Musiikkiliikunta tunnetaitojen tukemisessa</p>	
<p>Tunteiden tunnistamisen harjoittelu toisen lapsen tai aikuisen ilmeiden avulla Aikuisen malli tunteiden käsittelyssä Kaverin auttamisen harjoittelu kehuja ja kannustaen Tunteiden sanoittaminen, nimeäminen, niistä puhuminen ja miettiminen, missä kohtaa kehossa tunteet tuntuvat</p> <p>Tunteiden viittominen Pehmolelujen käyttö apuna tunteiden ilmaisussa Tunteita käsittelevät kirjat Kaveritaidoista keskustelu kuvien avulla Tunnetaitokortit tunteiden näyttämiseen Negatiivisten tunteiden ilmaisu kehollisin keinoin Suujumpassa ilmeiden tekeminen peilin edessä</p>	<p>Aikuisen tuki tunteiden harjoittelussa</p> <p>Välineet tunnetaitojen harjoittelussa</p>	

4 ANALYYSIN TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia musiikillisia tapoja varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät työssään alle 3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Analyysin avulla saatuja keskeisiä tuloksia ja havaintoja tukevat suorat lainaukset haastatteluista. Käytän suoria lainauksia esimerkkeinä tuloksien avaamisessa. Suorista lainauksista otetaan pois ylimääräiset täytesanat, jolloin tekstin lukeminen on selkeämpää. Tuloksissa esitellään musiikillisten työtapojen käyttö tunnetaitojen tukemiseksi.

4.1 Musiikilliset työtavat tunnetaitojen tukemiseksi

Analyysivaiheessa muodostuneesta taulukosta on nähtävissä, että haastatteluissa vastaajat toivat esiin myös muita kuin musiikillisiä työtapoja alle kolmevuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Aineiston ilmauksista muodostuvista alaluokista on havaittavissa varhaiskasvatuksen opettajien käyttämiä musiikillisiä toimintatapoja. Pääluokaksi muodostui keinot tunnetaitojen tukemiseksi. Yläluokista on nähtävissä, että kaikki aiemmin esitellyistä musiikillisista työtavoista, joita ovat laulaminen, soittaminen, kuuntelu ja musiikin mukaan liikkuminen, esiintyi aineistossa. Kaikki tutkimukseen osallistujat totesivat, että musiikki on hyvä keino tunnetaitojen tukemisessa. Osassa vastauksissa kävi ilmi, että he käyttävät musiikkia pedagogisena työvälineenä tunnetaitojen tukemiseksi. Haastatteluiden aikana yksi vastaaja totesi, että on tukenut lasten tunnetaitoja musiikin avulla huomaamattaan, mutta ei ole sitä toiminnan suunnitteluvaiheessa ottanut huomioon.

Tutkimuksen aiheen mukaisesti laulaminen ja soittaminen nousi esiin toistuvasti kaikissa haastatteluissa. Osa vastaajista toteutti toiminnassaan suunnitellusti tunnetaitojen tukemista laulamisen ja soittamisen avulla. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat työssään valinneet tunnetaito aiheisia lauluja, joissa tutustutaan tunteisiin myös ilmeiden ja tukiviittomien avulla.

H3: *"Osa on selkeästi niin kun ihan mietitty semmoiseksi vähän tunnetaito kappaleiksi että niissä on just esimerkiksi niitten tunteiden viittomia tai tulee ilmeitä."*

Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat soittimien soittamisen hyvänä keinona erityisesti voimakkaiden tunteiden ilmaisussa. Soittimia on myös käytetty ilmaisemaan omia tunteita. Yksi vastaajista kertoi, että hän on lasten kanssa käyttänyt soittimien ääniä tutussa sadussa. Lapset ovat saaneet itse pohtia, kuulostaako sadun kohta surulliselta vai iloiselta ja mikä soitin siihen sopisi. Tässä tehtävässä myös kuuntelutaitoa on harjoiteltu, sillä lapset ovat saaneet pohtia, miltä tunteet kuulostavat.

H3: *"Me ollaan lisätty tuttuun satuun ääniä. Siinä on tullut niitä, että esimerkiksi jossain surullisessa tilanteessa joku on sanonut että nyt tässä pitäisi soittaa triangelilla että pitäisi olla semmoinen, että kuuluu kling ja kling silleen, koska osa lapsista mieltää tosi vahvasti sen että miltä joku kuulostaa niin liittää sen tiettyyn tunteeseen ja toisaalta se avaa sitä hirvittävästi niille muillekin mukana olijolle, että ai kuulostaako toi sun mielestä surulliselta, että kun mun mielestä se kuulosti."*

H1: *"Jokainen vuorotellen sai silleen valita soittimen ja sitten silleen, että että soitapa miltä susta tuntuu."*

Yhdessä haastattelussa nousi esille, että jokainen lapsi voi osallistua musiikkituokioon omien taitojen mukaisesti ja omalla tavallansa.

H1: *"Meillä on musiikkituokio niin jokainen saa kyllä käyttää sitä musiikkia just sil tavalla kun tuntuu että eikö se tuossa on aivan yli energinen. Joo niin senkus rehaat tamburiinin kanssa. "*

Vastauksissa varhaiskasvatuksen opettajat puhuivat sekä tunnetaidoista että musiikista varhaiskasvatuksessa, mutta toivat esiin asioita myös toisistaan irrallisina asioina. Yksi vastaajista kertoi, että he ovat lasten kanssa laulaneet, soittaneet rytmisoittimia sekä käyttäneet kehoa rytmisoittimena. Vastauksesta ei kuitenkaan tule ilmi, millä tavoin musiikilliset työtavat tukevat tunnetaitojen kehittymistä.

H2: *"Laulu hetkellekin otetaan joskus musiikkia padin kautta. Mutta myös lauletaan ihan ilman mitään ja käytetään omia rytmisoittimia ja siis käsiä ja polvia ja jalkoja ja semmoisia."*

Vastauksien perusteella kävi ilmi, että musiikkia hyödynnetään osana varhaiskasvatusta arjen eri tilanteissa kuten ruokailutilanteissa, lepohetkillä, pukemistilanteissa, aamuhetkillä sekä toiminnan aloituksessa ja lopetuksessa. Kaikki vastaajat toivat esille musiikin kuuntelun rauhoittumisen keinona.

H1: *"Mä tykkään käyttää musiikkia esimerkiksi rauhoittumiseen tai semmoiseen, jos huomaat vaikka ruokailuhetki on semmoinen."*

H2: *"Otetaan tuota padilta usein noita musiikki juttuja ja unilauluja kuunnellaan ja rauhoitusmusiikkia. Jumpan jälkeen esimerkiksi on rauhoittavia, biisejä otetaan ja sitten nukkuessa."*

H3: *"Tosi paljon laulua käytetään juuri semmoisessa rauhoittelu tilanteissa ja semmoisissa, että jos tulee joku suru tai joku muu niin pienillä se on tosi tosi äkkiä se että siinä lauleskellaan jotain. Pukeminen kun on ihan kamalaa niin se että sieltä tulee heti hymy kun aloitetaan se missä on peukalo laulu."*

Musiikin mukaan liikkuminen esiintyi yhden vastaajan haastattelussa. Vastaaja koki tanssin olevan hyvä tunteiden ilmaisun tapa, lapselle, jonka voi olla haastava sanoin kuvailla tunteita tai olotilaansa.

H2: *"Musiikillahan voi niinku sillä lailla ilmaista tunteita. Semmoinenkin vaikka niinku tanssin kautta joka niinku muuten on hiljainen tai ei saa sanottua tai purettua sitä olotilaansa"*

Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat musiikin innostavana toimintana. Osa vastaajista kertoi, että kaikkia lauluja ei tarvitse osata ja kaikkia soittimia ei tarvitse itse osata nimetä. Erilaisista musiikillisista taidoista huolimatta vastaajat ovat sitä mieltä, että musiikkia voi hyödyntää ja käyttää toiminnassa.

H3: *"Heti jo siinä kun täällä oltiin tutustumassa ja silleen kun vähän lauleskeltiin niin meillä oli kaikki vaippapeppuset hytkymässä siellä lattialla. Sekin oli semmoinen hyvä osoitus itselleen et okei tää on semmoinen porukka että tätä musiikillista juttua ei kannata jättää tästä pois että sillä saa niinku aina sen porukan mukaan siihen mitä ollaan tekemässä."*

H2: *"Mutta just netin kautta löytää uusia ja kannattaa olla sillai avoin kaikille ja aina ei tarvitse osata itse laulaa kun sieltä löytää jonkun joka laulaa sun puolesta tai tietää niitä lauluja."*

H3: *"Otaa vaikka soittimia lasten kanssa tai silleen niin minä olen kokenut aina sen semmoiseksi, että se on tosi luontasaa että se, että jos meillä on soittimia jonka nimeä en määkään tiedä, niin me voidaan lähteä lasten kanssa kokeilemaan millainen ääni sieltä kuuluu."*

Analyysistä saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajilla on ymmärrystä alle 3-vuotiaiden lasten tunnetaidoista sekä niiden tukemisesta musiikillisten työtapojen avulla. Vastauksissa näkyi eroja musiikillisten toimintatapojen käytössä tunnetaitojen tukemisessa. Jokaisen varhaiskasvatuksen opettajan oma kiinnostus musiikkia kohtaan ja työkokemus vaikuttavat haastatteluissa annettuihin vastauksiin.

5 POHDINTA

5.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä varhaiskasvatuksessa tapahtuvan musiikkitoiminnan toteuttamisesta sekä musiikin merkityksestä lapsen tunnetaitojen kehitykselle. Tutkielman tuloksien mukaan varhaiskasvatuksessa toteutetaan musiikkia arjessa päivittäin. Varhaiskasvatuksen opettajien mielestä musiikki soveltuu hyvin tunnetaitojen tukemiseen ja osa vastaajista toteutti suunnitellusti musiikillisia työtapoja tunnetaitojen tukemisessa. Haastatteluissa tuli ilmi, että välillä varhaiskasvatuksen opettajat puhuivat musiikista ja tunnetaitojen tukemisesta erillisinä asioina.

Osa haastateltavista kaipasi lisää tukea ja koulutusta musiikilliseen toimintaan, mutta kuitenkin rohkeasti toteuttivat musiikkia varhaiskasvatuksen arjessa monin eri tavoin. Ahosen ja Roosin (2017a) mukaan musiikillista toimintaa voi tarkastella varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden avulla ja näin varmistaa laadukasta musiikkikasvatusta, vaikka kokisi epävarmuutta omasta osaamisestaan. Seppäsen ym. (2017a) mukaan opettajan on luotettava omiin musiikillisiin taitoihinsa ja vuorovaikutukseen oman lapsiryhmän kanssa. Musiikkituokioiden toteuttamisen avulla voidaan saada ihmeitäkin aikaan vaatimattomillakin musiikillisilla taidoilla (Seppänen ym. 2017a).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2022) mukaan henkilöstöltä odotetaan ammattitaitoa ja kykyä tunnistaa erilaisten tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä ilmenee muun muassa taitona huomata lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa omaa toimintaa niiden mukaisesti (Opetushallitus, 2022). Vastauksien mukaan tunnetaitoja harjoiteltiin arjessa esimerkiksi voimakkaiden tunteiden esiintyessä ja osa haastateltavista kertoi huomioivansa lasten musiikilliset aloitteet ja saavan niistä ideoita arjen tilanteissa. Musiikkia toteutettiin sekä suunnitellusti että spontaanisti

varhaiskasvatuksen arjessa. Marjasen (2009) mukaan taitava kasvattaja osaa tarttua lapsista spontaanisti syntyneisiin epävirallisiin musiikkihetkiin.

Ruokonen (2020) ja Marjanen (2009) toivat esille musiikin toimintamuotoja, joita ovat laulaminen, kuunteleminen, soittaminen ja liikkuminen musiikin tahdissa. Tutkimustuloksissa tunnetaitojen tukemisessa musiikillisista toimintatavoista toistuvasti esiin nousivat kuunteleminen, soittaminen ja laulaminen. Ruokosen ym., (2021) tutkimuksessa myös laulaminen, soittaminen ja musiikin kuuntelu olivat yleisimpiä kasvattajien käyttämiä musiikillisia toimintatapoja.

Kaikki tutkimukseen osallistujat kertoivat, että laulavat lasten kanssa. Kuitenkin vain yksi vastaajista kertoi hyödyntävänsä tunnetaitoiheisia lauluja, joissa tunteita harjoitellaan viittomien ja ilmeiden avulla. Tunnetaitojen tukemiseksi myös soittimia on vastaajien mukaan käytetty tunteiden ilmaisussa ja niiden purkamisessa. Yksi vastaajista toi esille hyvän esimerkin, jossa satua elävöitettiin soittimien äänillä. Siinä lapset olivat pohtineet mikä soitin kuvastaisi esimerkiksi surun tai ilon tunnetta. Huhtinen-Hildén ja Pansu (2017) toteavat, että eläytymällä musiikkiin, tukee se lapsen taitoa käsitellä ja ilmaista tunteitaan. Ryhmässä musisointi vahvistaa sosiaalisia taitoja (s. 384). Yksi vastaajista totesi, että lapsi voi toimia omalla tavalla, jos se tuntuu lapsesta hyvältä. Pusan (2009) mukaan lapsi voi taiteen keinoin ilmaista omia tunteitaan ja näyttää sen myös muille. Kun lapsen ilmaus tunteesta saa hyväksyvän vastaanoton, hänelle muodostuu käsitys, että hän kelpaa kaikkine tunteineen (Pusa, 2009).

Huutilaisen (2019) mukaan oikea taustamusiikkivalinta voi helpottaa tilannetta. Musiikin kuuntelua käytettiin rauhoittumiskeinona eri arjen tilanteissa kuten ruokailu- ja lepohetkillä. Tuloksissa esiin nousi myös laulaminen siirtymätilanteissa tilanteen sujuvoittamiseksi. Ruokosen (2009) mukaan on tärkeää, että perushoitotilanteissa lauletaan tilanteeseen sopivia lauluja. Myös Packalénin (1998) väitöskirjan tuloksien mukaan laulaminen perushoitotilanteissa helpotti työskentelyä ja teki tilanteesta mieluisamman.

Musiikin mukaan liikkuminen jäi vastauksissa vähemmälle. Anttilan (2009) mukaan kasvattajan tulee ymmärtää, että kehon kieli on lapselle välitön tapa ilmaista tunnetilojaan ja kokemuksia. Yksi vastaajista kuitenkin mainitsi tanssimisen hyvänä tapana ilmaista tunteita, etenkin jos tunteiden ilmaisu on muilla tavoilla haastavaa. Seppänen ym. (2017) mukaan musiikkiliikunta vahvistaa tervettä itsetuntoa, toisen ihmisen kohtaamista, kehittää

vuorovaikutustaitoja sekä luo yhteisöllisyyttä ryhmään. Tuloksien mukaan varhaiskasvatuksen opettajat ovat toteuttaneet musiikkiliikuntaa, mutta eivät ole hyödyntäneet sitä tunnetaitojen tukemiseksi.

Tutkimustuloksissa myös nousi esiin aikuisen roolin merkitys tunnetaitojen kehittymiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2023) mukaan lapsen tunnetaidot vahvistuvat, kun heitä autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä sekä opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Sandbergin (2023) mukaan lapsen kanssa tekemisissä olevan aikuisen on kyettävä säätelemään itseään tilanteessa kuin tilanteessa. Aikuisen toiminnan tulee olla esimerkillistä sekä aikuisen tulee tarjota lapselle turvaa, tukea ja ohjausta tunnekuohujen aikana (Sandberg, 2023). Varhaiskasvatuksen opettajat kokivat 0–3-vuotiaiden lasten tunteet voimakkaina ja tunnereaktioiden vaihtelut suurina. Opettajien kertoman mukaan heillä on keinoja lasten tunnetaitojen tukemiseksi. Haastatteluissa esiin tulleita tapoja ovat tunteista keskustelu, tunteiden sanoittaminen ja nimeäminen sekä positiivisen palautteen antaminen.

Juutin ja Puusan (2020) mukaan tutkimuksessa tehdyt luokittelut ja johtopäätökset vahvistavat tai kumoavat aiempia näkemyksiä tai tuovat esiin uusia näkökulmia ja teorioita. Tämä tutkimus vahvistaa aiempien tutkimuksien tuloksia musiikin merkityksestä lasten tunnetaitojen kehitykselle. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että musiikki on yksi keino alle kolme vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiselle.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatuksen opettajien mukaan musiikki soveltuu hyvin alle kolmevuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemiseen. Niin kuin Ruokosen ym. (2021) tutkimuksessa todettiin, musiikki on olennainen osa laadukasta varhaiskasvatusta ja lasten positiivisia oppimis-, tunne- ja sosiaalisia vuorovaikutuskokemuksia. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat yhtä mieltä musiikin merkityksestä tunnetaitojen kehityksessä. Lisäksi tutkimukseen osallistujat saivat haastatteluiden aikana pohtia omaa toimintaa ja musiikillisten työtapojen käyttöä tunnetaitojen tukemiseksi. Todetakseni kaikilla tutkimukseen osallistujilla on selkeä käsitys 0–3-vuotiaiden tunnetaidoista ja tavoista, millä tavoin he voivat tukea tunnetaitoja. Tuloksien perusteella voidaan kuitenkin todeta, että musiikillisten työtapojen käytössä tunnetaitojen tukemisessa on vielä mahdollisuus kehittyä.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimus on toteutettava eettisesti noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut hyvän tieteellisen käytännön ohjeen (HTK), jota tulee noudattaa kaikessa tutkimustyössä ja kaikilla tieteenaloilla. HTK-ohjeeseen sitoutuminen on keskeinen osa tiedeyhteisön eettistä itsesääätelyä (TENK, 2023). Tutkimuksessa noudatettiin tutkimuseettisiä periaatteita kaikissa tutkimuksen vaiheissa, suunnittelussa, aineiston säilytyksessä ja sen hävittämisessä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan TENK (2023, s. 11) hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, vastuunkanto ja arvostus, joita noudatin tutkimuksessani.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan TENK (2023, s. 13) hyvän tieteellisen käytännön ohjeita noudattamalla varmistetaan tutkittavien turvallisuus, arvostetaan muita tutkijoita ja tutkittavia henkilöitä sekä huolehditaan tutkimusluvista ja suostumuksista ennen aineistonkeruuvaihetta. Tutkimuksessa on esitelty aiempia tutkimuksia ja teoriaa musiikkikasvatuksesta ja tunnetaitokasvatuksesta kunnioittaen ja arvostaen muita tutkijoita. Tutkimukseen on haettu tutkimuslupa Tampereen kaupungilta ennen haastatteluita. Tutkimukseen osallistuneet ovat saaneet sähköisen tutkimustiedotteen, jossa on esitelty tutkimukseen liittyvät toimintatavat, tietosuojakäytänteet sekä tutkimuksen aihe ja kerrottu haastattelun tallennuksesta. Haastateltaville on tehty selväksi, että tutkielmasta saa esittää kysymyksiä kaikissa tutkielman vaiheissa ja tutkimuksen alussa haastateltaville on korostettu vapaaehtoisuutta sekä mahdollisuutta vetäytyä pois tutkimuksesta.

Puusan ja Julkusen (2020, s. 189) mukaan nauhoittamiseen täytyy saada suostumus ja vapaaehtoisuutta korostetaan tutkittavalle. Haastatteluiden alussa nauhalle on tallentunut suullinen suostumus tutkimukseen. Tutkimuksessa kunnioitetaan kyselyyn vastanneiden yksityisyyttä. Haastattelu toteutetaan anonymisti eikä tutkielmassani käytetä haasteltavien henkilötietoja vaan käytetään heistä lyhenteitä H1, H2 ja H3. Tulokset ovat haastateltavien kertomia, eikä niitä ole muutettu ja tutkimuksen kulku on kuvattu tarkasti vaiheittain. Nämä tekijät vahvistavat tutkimuksen luotettavuutta. Litterointi vaiheessa tallenteet on kuunneltu monta kertaa varmistaen sen, että keskustelu on litteroitu sanan tarkkuudella. Tutkimuksen aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös vahvistavuuden kautta, eli tarkastelemalla, saavatko tutkimuksessa tehdyt tulkinnat tukea muista vastaavaa ilmiötä käsittelevistä tutkimuksista (Eskola & Suoranta, 1998). Tutkimuksessa tehdyt tulkinnat saivat tukea aiemmista tutkimuksista, mikä osaltaan lisää tutkimustulosten luotettavuutta, vaikka tutkimus ei tuottanut täysin uutta tietoa musiikillisista työtavoista tunnetaitojen tukemiseksi. Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu osoittautui hyväksi, sillä haastattelutilanteessa tutkijan oli mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä tutkimuksen kannalta oleellisista aiheista. Vaikka kaikilla haastateltavilla oli kokemusta 0–3-vuotiaiden lasten kanssa työskentelystä, olivat käsitykset lasten tunnetaidoista, musiikillisista työtavoista ja niiden välisestä yhteydestä erilaiset. Tutkimukseen osallistui kolme haastateltavaa, joka on voinut vaikuttaa heikentävästi tutkimustulosten luotettavuuteen.

5.3 Jatkotutkimukset

Tässä tutkimuksessa tutkittiin varhaiskasvatuksen opettajien käyttämiä musiikillisia työtapoja 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen kehittämiseksi. Jatkossa aihetta voisi tutkia esimerkiksi havainnoimalla lapsia tai miten varhaiskasvatuksen opettajien musiikillista osaamista ja tietoista tapaa hyödyntää musiikkia tunnetaitojen tukemiseksi voitaisiin lisätä varhaiskasvatuksessa. Aihetta voisi tutkia myös haastatteleamalla musiikkileikkikoulun opettajia, joilla olisi vahva musiikillinen ymmärrys ja taito huomioida musiikkikasvatuksen tavoitteita ja toimintatapoja tunnetaitojen tukemisessa. Haastatteleamalla musiikkikasvatuksen asiantuntijoita vastauksia musiikin hyödyistä ja mahdollisuuksista voisi nousta esiin enemmän. Kuitenkin tämä tutkimus antaa todellista kuvaa siitä, millä tavoin musiikkia hyödynnetään tunnetaitojen tukemiseksi varhaiskasvatuksessa.

LÄHTEET

Ahonen, H. (1997). Musiikki - sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. Oy Finn Lectura Ab.

Ahonen, L. & Roos, P. (2021). Untuvikot – alle 3-vuotiaiden pedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Anttila, E. (2009). Tanssii tätien kanssa – luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.), Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. (s. 16-21). Yliopistopaino Oy.

Barrett, M. S., Flynn, L. M., Brown, J. E., & Welch, G. F. (2019). Beliefs and values about music in early childhood education and care: Perspectives from practitioners. *Frontiers in Psychology*, 10, 724–724. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00724>

Brotherson, S. E. (2009). Emotional development in young children. Extension bulleting FS -666. NDSU Extension service. North Dakota: North Dakota State University.

Denham, S. A. 2019. Emotional competence during childhood and adolescence. Teoksessa P-E. Koraly, K. A. Buss & V. LoBue (toim.) Handbook of emotional development. Switzerland: Springer, 493–542.

Denham, S.A., Basset, H., Mincic, M., Kalb, S., Way, E., Wyatt, T & Segal, Y. (2012). Social -emotional learning profiles of preschooler's early school success: A person -centered approach. *Learning and Individual Differences*. 22: 2012, 178-189.

Eerola, T. & Saarikallio, S. (2010). Musiikki ja tunteet. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), Musiikkipsykologia. (s.259–278). WS Bookwell Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. E-kirja.

Eerola, P. & Pirskanen, H. (2018). Perhe ja tunteet. Gaudeamus Oy.

Fawcett, C., & Kreutz, G. (2021). Twelve-month-old infants' physiological responses to music are affected by others' positive and negative reactions. *Infancy*, 26(6), 784–797. <https://doi.org/10.1111/infa.12415>

Goleman, D. (2000). Tunneäly. Lahjakkuuden koko kuva. Helsinki: Otava.

Huron, D. (2006). *Sweet anticipation: Music and the psychology of expectation*. The MIT Press.

Huotilainen, M. 2019. Näin aivot oppivat. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. E-kirja.

Kirschner, S., & Tomasello, M. (2010). Joint music making promotes prosocial behavior in 4-year-old children. *Evolution and Human Behavior*, 31(5), 354–364. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2010.04.004>

Koivula, M. & Laakso, M.-L. (2018). Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmista. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. (s.108–128). Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Koivuniemi, M., Kinnunen, S., Mänty, K., Järvenoja, H. & Näykki, P. (2021). Varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiä lasten tunteiden säätelytaitojen kehittymisestä – Käytäntöön integroitu koulutus ammatillisen kehittymisen tukena. (s. 264-292). Journal of Early Childhood Education Research. Volume 10, Issue 2.

Kurki, K. (2017). Young Children's emotion and behaviour regulation in socio-emotionally challenging situations. (väitöskirja, Oulun yliopisto). JULTIKA Oulun yliopiston julkaisuarkisto. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526216973.pdf>

Köngäs, M. (2018). "Eihän lapsil ees oo hermoja" – Etnografisen tutkimuksen lasten tunneälystä päiväkotiarjessa. Saatavilla https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63145/Köngäs_Mirja_ActaE_235pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jalovaara, E. (2005). Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot-kustannus.

Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (s. 9–19). Gaudeamus.

Juvonen, A., Lehtonen, K. & Ruismäki, H. (2012). Musiikki vahvistaa uskoa omaan menestymiseen myös muissa aineissa – Musiikkiharrastus ja oppilaiden

suhtautuminen koulun oppiaineisiin. Musiikkikasvatus. The Finnish Journal of Music Education (FJME). 1: 2012. Vol. 15.

Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. (2017). Musiikkitoiminnan suunnittelu. Teoksessa A. Lindberg-Piironen & I. Ruokonen (toim.), Musiikki varhaiskasvatuksessa käsikirja. Classicus Oy.

Lewis, M. (2010). The emergence of human emotions. Teoksessa M. Lewis, J. Haviland-Jones & L. F. Barrett (toim.), Handbook of emotions. (s. 272-292). New York: Guilford Press.

Marjanen, K. (2009). The Belly-Button Chord, Connections of Pre- and Postnatal Music Education with Early Mother-Child Interaction. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/22602>

Marjanen, K. 2022. Moniaistinen musiikki – Leikin, elämysten ja leikin pedagogiikkaa. Teoksessa Ilmaisun ilo. Toim. Ruokonen, I. PS-kustannus. E-kirja.

Nawrot, E.S. (2003). The Perception of emotional expression in music: evidence from infants, children and adults. Society for Education, music and Psychology Research vol 31 (1). 75-92

Nummenmaa, L. 2010. Tunteiden psykologia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Opetushallitus (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.

Saatavilla

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf

Opetushallitus (2020). Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarina kuvin ja sanoin. 1. Tunteet – mitä ne ovat? Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/1-tunteet-mita-ne-ovat>

Packalén, M. (1998). Musiikki varhaiskasvatuksen työvälineenä päiväkodissa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, 44.

Piispanen, U. (2019). Muskarisoppa. Reseptejä varhaiskasvatukseen. Lasten keskus ja Kirjapaja Oy. Livonia Print, Latvia.

Pusa, T. (2009). Taide kestää elämän – Taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Puusa, A & Julkunen, S. (2020). Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (s. 181–193). Gaudeamus. E-kirja.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (s. 73-83). Gaudeamus. E-kirja.

Pöyhönen, J., Livingston, H., Hytti, M., & Teittinen, M. (2020). *Tunnetaitojen käsikirja: askeleittain etenevä tunnetaito-ohjelma lapselle ja vanhemmalle*. Mäkelä.

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A., & Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen raportti. https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Ruokonen, I. (2009). Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa I. Ruokonen, S. Rusanen & A-L. Välimäki (toim.), *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. (s. 22–29). Yliopistopaino Oy.

Ruokonen, I. (2000). Musiikki lapsen minuuden vahvistajana ja maailman rakentajana. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.), *Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen*. Oy Finn Lectura Ab.

Ruokonen, I. (2020). Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. (s. 126–141). PS-Kustannus.

Ruokonen, I., Tervaniemi, M. & Reunamo, J. (2021) The significance of music in early childhood education and care of toddlers in Finland: an extensive observational study. *Music Education Research*, 23(5), 634–646. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1965564>

Saarikallio, S. (2013). Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa P. Jordan-Kilkki, E. Kauppinen & E. Viitakoski-Korolainen (toim.), *Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa*. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere.

Saarikallio, S., Tervaniemi, M., Yrtti, A., & Huotilainen, M. (2019). Expression of emotion through musical parameters in 3- and 5-year-olds. *Music Education Research*, 21(5), 596–605. <https://doi.org/10.1080/14613808.2019.1670150>

Sandberg, E. (2023). Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. PS-kustannus.

Siu, T.-S. C., & Cheung, H. (2017). Infants' sensitivity to emotion in music and emotion-action understanding. *PLoS One*, 12(2). <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0171023>

Siu, T.-S. C., & Ho, C.-I. (2022). Engaging with happy-sounding music promotes helping behavior in 18-month-olds. *Infancy*, 27(1), 197–206. doi: 10.1111/infa.12443.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. E-kirja.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Yazeijan, N. & Peisner-Feinberg, E. (2009). Effects of a preschool music and movement curriculum on children's language skills. *NHSA Dialog* 12 (4), 327–341.

LIITTEET

LIITE 1: Puolistrukturoitu haastattelu

Taustatiedot

- Työkokemus
- Koulutus

Haastattelukysymykset:

1. Millaisia käsityksiä sinulla on 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaidoista?
2. Millaisia työtapoja sinulla on käytössä 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemisessa?
3. Millaiseksi arvioit omaa työtäsi tunnetaitojen tukemisessa?
4. Millä tavoin käytät musiikillisia työtapoja 0–3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen tukemisessa?
5. Millaiseksi arvioit omat valmiudet musiikillisessa toiminnassa?
6. Millä tavoin mielestäsi musiikki välineenä soveltuu lasten tunnetaitojen tukemiseen?

